

notes

internacionals

CIDOB

49
MARÇ
2012

LES CONFRONTACIONS IDENTITÀRIES NO CREARAN LLOCS DE TREBALL A TUNÍSIA

Francis Ghilès Investigador Sènior, CIDOB

La caiguda, fa poc més d'un any, del general Ben Ali, es va produir després d'un curt episodi de violència, i sense intervenció estrangera. La revolta tunisiana va ser seguida per les eleccions democràtiques del 23 d'Octubre de 2011, que van portar al poder a un govern de coalició amb el mandat de redactar, en el termini de dotze mesos, una nova constitució. Un govern provisional encapçalat pel veterà polític Beji Caid Essebsi va fer una bona feina en mantenir surant el vaixell de l'Estat en els mesos difícils que van seguir a la revolta, assegurant la celebració d'eleccions lliures. Gràcies a una pluralitat de vots, el partit islamista *En Nahda* va guanyar la majoria i domina àmpliament el nou govern, que va prendre possessió a principis del 2012. El govern, presidit per

Hamadi Jebali, inclou 51 ministres i secretaris d'Estat, quatre cinquenes parts dels quals nomenats per *En Nahda*. Els ministres restants pertanyen als

dos partits minoritaris de la coalició, el *Congrès pour la République* – dirigit per Moncef Marzouki, nou president de Tunísia, els poders del qual són essencialment simbòlics; i el *Forum Démocratique pour le Travail et les Libertés* – dirigit per Mustafa Ben Jaffar, que presideix l'Assemblea Constituent.

Els esdeveniments definitius del 2011 van generar enormes expectatives pels 10,5 milions d'habitants del país més petit del nord d'Àfrica, que compta amb una població relativament ben educada i on les dones gaudeixen d'uns drets que cap de les seves germanes àrabs posseeixen, i això gràcies al *Code*

Després de 23 anys d'un règim cada vegada més corrupte, presidit per Ben Ali, una caiguda de l'1,85% del PIB i un important descens dels ingressos per turisme no representen un preu molt alt a canvi de la llibertat d'expressió i de vot aconseguida.

L'ajuda financera internacional va ser suficient per ajudar a Tunísia a travessar un any turbulent, que va veure com vagues i absentisme en el sector públic van afeblir en control de l'Estat i van provocar una greu caiguda en la producció de fosfats, un sector exportador imprescindible per generar beneficis per al país.

El Banc Central ha jugat un paper clau a l'hora de consolidar l'economia del país, que es va veure també afectat negativament pels enfrontaments armats en la veïna Líbia.

Les eleccions lliures i l'arribada del govern dominat pel partit *En Nahda* ha portat a un augment de la política identitaria que no fa gaire per corregir la creixent fractura entre l'oest i el sud empobrits i la regió costanera, molt més rica i preparada.

L'estatus de Tunísia com un exportador fiable de productes d'alt valor afegit en els sectors mecànic i elèctric, àrduament aconseguit, s'ha vist erosionat darrerament.

Si no s'enfronta a aquests desafiaments amb fermesa, el nou govern liderat per Hamadi Jebali s'adonarà ràpidament que els enfrontaments identitaris divideixen al país i provoquen la sortida de companyies estrangeres, fins ara limitada a 170.

du Statut Personnel et de la Famille adoptat pel fundador de la Tunísia moderna, Habib Bourguiba. Els joves que van liderar l'aixecament i que van patir el major nombre de baixes procedien de l'oest més pobre de Tunísia, on les taxes de desocupació juvenil poden arribar al 50%; tenien l'esperança que el canvi que ells van ajudar a desencadenar portaria els llocs de treball que necessitaven desesperadament, poder pujar un esglaó en l'escala social que, sota Ben Ali, havia desaparegut. Un any després, han descobert que un tal miracle era molt més difícil de materialitzar de l'esperat.

Selected indicators

	2009	2010	2011e	2012f	2013f
Real GDP, % change	3.1	3.0	-0.5	3.2	4.0
CPI, % change, eop	4.1	4.0	4.2	3.1	3.7
Exchange Rate, eop, (DT/\$)	1.32	1.44	1.50
Current Account Bal., \$ bn	-1.2	-2.1	-3.1	-2.9	-2.7
% of GDP	-2.8	-4.8	-6.6	-6.2	-5.6
Official Reserves, \$ bn	11.1	9.5	7.4	7.5	8.2
Months of Imports	5.7	4.3	3.2	3.0	3.1
External Debt, % GDP	48.2	46.0	47.6	51.2	53.6
Budget Balance, % GDP	-2.7	-1.3	-3.7	-5.6	-5.0
Public Debt, % GDP	42.9	40.5	43.0	45.9	48.2

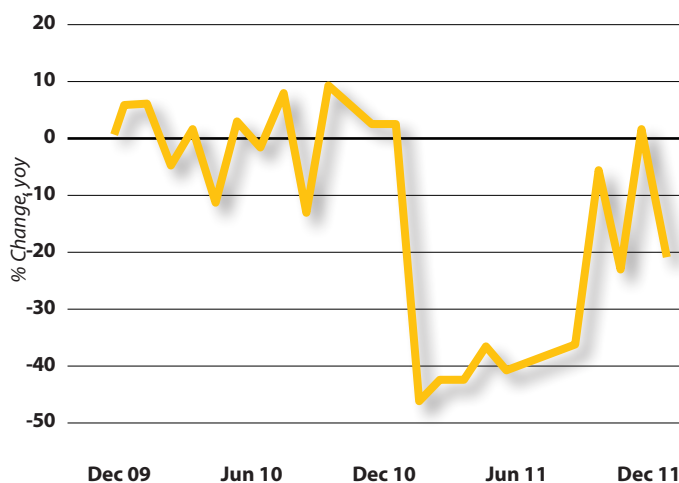
e = Estimate / f = forecast. Source: IFF January 2012

Però no tot és ombrívol en la Tunísia d'avui, ni molt menys: els ciutadans gaudeixen de llibertat per parlar i escriure. El geni de l'opinió pública va sortir del llum d'oli i ja ningú podrà tornar a tancar-lo. Un altre pes enorme que s'han tret del damunt és la virtual desaparició d'unes forces de seguretat implacables i odiades, que mai es van avergonyir de l'ús de la tortura per sotmetre als opositors. Si bé l'activitat econòmica es va contreure l'últim any, un declivi de l'1,85% constitueix un preu petit a pagar per un assoliment semblant. El dèficit per compte corrent es va ampliar fins a 3.200 milions de dòlars, la qual cosa equival al 7,4% del Producte Interior Brut en 2011, comparat amb els 2.000 milions del 2010, i mentre la balança comercial es va mantenir estable, el superhàbit en serveis i transferències netes va decreixer de 2.500 milions a 1.600 milions com a conseqüència de la caiguda dels ingressos per turisme i de les remeses (150.000 treballadors tunisians van fugir de Líbia en 2011). L'augment de la inflació, una conseqüència inevitable de la injecció monetària iniciada l'any passat per repel·lir el col·lapse econòmic, però el fort augment dels preus –només al gener de 2012 ja era del 0,7%– s'explica per l'important increment dels preus de fruites i verdures, degut bona part a la forta demanda procedent de Líbia. El deute extern es manté en un manejable 47% del PIB gràcies a uns comptes de creditors (bilaterals i multilaterals) del 72% de deute extern de mitjà i llarg termini, mentre que el deute per pagaments de terciari és equivalent al 9,5% de les exportacions de béns i serveis. Com assenyala l'*International Institute for Finance* en el seu últim informe sobre el

país “el nivell oficial de reserves de divises, encara que en declivi, sembla adequat, en situar-se en el 170% del deute a curt termini” (1).

L'any passat, Tunísia va ser capaç de mobilitzar suficient ajuda financera de donants multilaterals i bilaterals, però els crèdits, tant del Banc Mundial com del Banc Africà de Desenvolupament (per 500 milions de dòlars cadascun), els diners de la Unió Europea (55 milions d'euros) i de l'ajuda bilateral, els 185 milions d'euros de l'*Agence Française de Développement Extérieur*, i els 100 milions d'euros d'Algèria no van ser suficients per aturar la caiguda de les reserves de divises de 2.000 milions al final de l'exercici 2010 a 7.000 milions a final de febrer de 2012, equivalent amb prou feines a 3 mesos d'importacions. Tunísia hauria de ser capaç de mobilitzar sumes equivalents aquest any. Mentrestant, el rating s'ha devaluat una mica (de BBB+ a BBB-) la qual cosa significa costos més elevats de finançament creditici en el cas d'apel·lar al mercat de deute sobirà internacional. En una visita a Tunis al gener, la Directora General del FMI, Christine Lagarde, li va dir al govern que el FMI estava més que disposat a ajudar a Tunísia si fos necessari. El governador del Banc Central de Tunísia, Mustafá Nabli, està capficat en que la independència de la institució que dirigeix des de la caiguda de Ben Ali no es vegi compromesa, jugant un paper actiu a l'hora de reunir suport financer internacional, si bé ha advertit que seria imprudent continuar en 2012 la política d'injecció de liquiditat monetària de l'any anterior.

Tourist Arrivals

Source: IFF January 2012

Mentrestant, la desocupació s'ha disparat fins a una estimació de 800.000 aturats, impulsat per la caiguda del 50% en turistes estrangers que visiten el país. Aquest sector significa el 7% del PIB directe i dona feina a 400.000 persones. Els ingressos per divises procedents del turisme equivalien al 6% del PIB en 2010. Molts hotels estan tancats i no tenen perspectives d'obrir en el futur proper, màxim quan la crisi a Europa afecta als pressupostos de vacances dels seus ciutadans, excepció feta d'Alemanya. L'administració tunisiana funciona sota mínims: degut a que els governadors provincials i els alcaldes no s'atreveixen a prendre decisions mentre els

pagaments als proveïdors locals es retardin, molts projectes estatals estan congelats, forçant així les reestructuracions o el tancament de nombroses petites empreses. A la regió de les mines de fosfat de Gafsa, l'oferta del *Groupe Chimique* estatal de crear 4.000 nous llocs de treball i alleujar l'enorme pobresa que acumula la regió va degenerar en disturbis tribals –són necessaris 17.000 nous llocs de treball en una situació que s'ha deteriorat a força de vagues contínues, que han reduït a més de la meitat la producció de roca fosfatada i en un 34,8%. L'exportació de fosfats i productes derivats.

Els jocs de guerra culturals en absolut contribueixen a la restauració de la confiança

La fallida de la llei i l'ordre afecta a l'economia de tres maneres. En afeblir-se la maquinària del govern, els polígons industrials es veuen sotmesos tot tipus de pillatges de matèries primeres i maquinària per part de grups de delinqüents, que mai acaben davant la justícia. En el port de Radès, als afores de la capital, una marea de productes de consum, la majoria fets a Xina, circula sense pagar impostos de duana i contribueix a un ràpid creixement del sector informal, que alguns observadors afirmen arriba ja aproximadament al 30% del PIB i explica per què l'Estat no aconsegueix recaptar el 40% del total dels impostos previstos. Aquest incompliment de la llei en els ports amenaça la supervivència de moltes petites empreses a Tunísia. Val la pena assenyalar sobre aquest punt que una de les principals fonts de finançament d'*En Nahda* és el sector informal, on està arribant el boom de la construcció impulsat pel fet que, després de la revolució, els permisos d'obres van semblar ja innecessaris. Això ha provocat tant una escassetat de ciment com un augment dels preus dels materials de la construcció.

La retirada parcial de l'Estat està afectant a l'economia donat que les vagues i la baixa productivitat, per no esmentar l'absentisme, s'han estès, i no només en el sector públic. Després d'anys en els quals temien la repressió, els treballadors ara se senten lliures per expressar la seva frustració i reclamen salaris més alts i millors condicions de treball. Les empreses del sector privat, que exporten productes d'alt valor afegit com ara bé cables elèctrics per a la indústria de l'automoció, paguen i tracten bé als seus treballadors. En altres sectors, el repte està a garantir contractes a més llarg termini a treballadors amb contractes precaris que no tenien beneficis de la seguretat social. Un tercer factor (i molt polític) entra en joc: molts ministres del nou govern semblen haver estat nomenats més aviat segons els anys que han passat a la presó, que segons les seves qualificacions professionals, per no parlar de la capacitat que tenen de comprendre qüestions econòmiques complexes i dirigir un ministeri. La qualitat de l'administració pública a Tunísia ha estat tradicionalment bastant bona i a molts alts funcionaris no els agrada, per exemple, veure com els seus nous caps s'han mostrat incapaços de donar una resposta professional a les pitjors inundacions en el nord-oest del país de les últimes dècades

Molts ministres, junt amb el màxim líder d'*En Nahda*, Rachid Ghannouchi, s'estan centrant en temes que divideixen profundament a la societat tunisiana. Ell ha explicat en innumerables entrevistes a la premsa internacional que la *sharia* serà una de les principals fonts (encara que no necessàriament l'única) de la llei a Tunísia (*a-charia masdarun assassiyun min masâdir a-tachri*). Aquestes afirmacions aixequen temors profunds, no només entre les dones sinó entre nombrosos homes tunisians, de que Tunísia corre el risc d'anar cap a enrere socialment.

Cap dels esdeveniments recents –com la detenció de periodistes, la concessió del permís d'accés al país a predicadors egipcis incendiàries, la tolerància cap a activistes salafistes de línia dura–, semblen estar dirigits a millorar un clima econòmic, que enguany es troba deprimat. Tampoc serveixen per millorar la imat-

Els empresaris, ja siguin tunisiàns o estrangers, estan d'acord en una cosa: la voluntat d'invertir, que va caure una quarta part l'any passat, només es recuperarà quan el govern demostrï la seva capacitat de reestablir la llei i l'ordre

ge que Tunísia projecta a l'exterior, especialment cap a França i cap a Europa, origen de la major part de la inversió estrangera que gaudeix el país. Els inversors odien la incertesa i, encara que poques companyies estrangeres s'han retirat (172 segons l'Agència d'Inversió Estrangera, la qual cosa significa una pèrdua d'entre 8 i 9.000 llocs de treball) la majoria estan apostant per esperar i veure. Tot i amb això, comparat amb 2010, importants inversors industrials locals i estrangeres van augmentar les seves inversions en un 10,2%, fins als 4.000 milions de dòlars. Però els empresaris, ja siguin tunisiàns o estrangers, estan d'acord en una cosa: la voluntat d'invertir, que va caure una quarta part l'any passat, només es recuperarà quan el govern demostrï la seva capacitat de reestablir la llei i l'ordre. Aquest resultat és *conditio sine qua non* si és que Tunísia vol mantenir el seu prestigi com el país més atractiu de la ribera sud del Mediterrani per fer negocis. El *savoir-faire* de moltes empreses tunisianes es va confirmar donat que, malgrat la inestabilitat post-revolucionària, les exportacions en els subsectors tèxtil, electrònic i mecànic van aconseguir un creixement del 16% l'últim any. No obstant això, si la inversió privada no aconsegueix recuperar-se aquest any, l'economia del país corre el perill de quedar a la deriva.

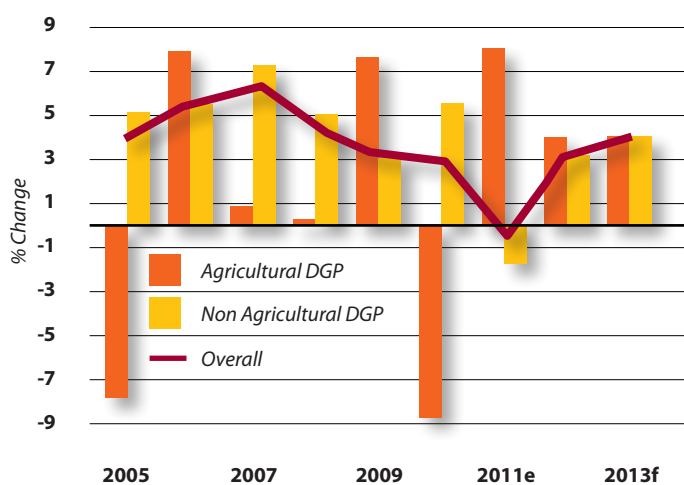
El president de la consultora Comète Engineering, Radhi Meddeb, ho afirma de manera contundent: "Tunísia va treballar molt dur per guanyar la seva reputació com a primer exportador de béns d'alt valor afegit en els sectors elèctric i mecànic del sud del Mediterrani. El nombre de peces defectuoses havia aconseguit a ser d'una per milió, i ara ha augmentat a 10.000 per milió. La reputació d'un país com a proveïdor fiable és tan difícil d'aconseguir i com a fàcil de perdre." (2). Els sectors en els quals Tunísia s'ha guanyat una reputació com el proveïdor més fiable d'entre els països de la ribera sud del Mediterrani inclouen cables elèctrics, recanvis mecànics per a les indústries de l'automoció i aeroespacial, i targetes de circuits. Allò que s'ha aconseguit amb gran esforç pot perdre's molt ràpidament. A partir de la caiguda de Ben

Alí, el clima de llibertat ha desencadenat tot tipus de reivindicacions: algunes són raonables, per altres no tant; algunes poden aconseguir-se ràpidament, unes altres no. Molts treballadors qualificats s'han convençut a si mateixos que no hi ha raó perquè els paguin una sisena part del que cobren les seves contraparts franceses o alemanyes. Arguments d'aquest tipus són benvinguts, però no contribuiran a evitar que la producció es vagi a una altra part si l'estabilitat i la fiabilitat no tornen aviat. No pot estranyar, no obstant això, que existeixi un gran ressentiment entre els treballadors, qualificats o no, per la manera en què Ben Ali i la seva família van segrestar l'Estat i van gaudir de guanys il·lícits: molts tunisians del carrer expressen la seva repulsa quan observen la duplicitat de les organitzacions internacionals i de governs occidentals, massa amants de lloar a Ben Ali per ésser un gran timoner de l'economia i de les llibertats de Tunísia.

Els governs occidentals es van enganyar a si mateixos durant anys. Dos llibres publicats recentment resulten de lectura incòmoda per a certs membres de l'establishment mediàtic i polític francès, així com para ex ambaixadors a Tunísia que no es van mostrar tímids a l'hora d'acceptar seients en els consells d'administració de companyies properes a la família Ben Ali, ajudant al president a enriquir-se encara més (3). La dita francesa *l'argent n'a pas d'odeur* resumeix el comportament de diplomàtics els estàndards ètics dels quals hagués considerat vergonyosos el General de Gaulle.

Però el món és un lloc sense sentiments, i els tunisians tenen molt poques opcions de veure com es repatria, ni tard ni d'hora, quelcom del capital exportat a l'estranger per Ben Ali. S'estima que són uns 100 els milions de dòlars que s'han recuperat fins a la data, però el gran esforç per perseguir una mica més que un parell de centenars de casos dins del país pot estar comproment l'intent d'identificar i recuperar fons molt majors, amagats en unes 200 comptes bancaris sospitosos i en companyies distribuïdes per tot el món (4). En el futur, tan important com això serà com gestioni el govern les companyies intervingudes, companyies que valen milers de milions de dinars tunisians i que impliquen molts i sovint molt bons llocs de treball.

Real GDP

Source: IFF January 2012

En un sentit més ampli, els tunisians han de lliurar-se el seu racó al món. Gaudeixen d'avantatges notables, per exemple el nombre de llocs de treball que oferirà Líbia una vegada comencin els treballs de reconstrucció del país. El suport de Tunísia als seus germans libis que van fugir dels enfrontaments l'any passat va ser exemplar, i el govern anterior va fer tot el possible per facilitar la circulació d'armes estrangeres a aquells que lluitaven contra Muammar Gaddafi. Aquesta va ser una decisió valenta de l'anterior primer ministre, que va connectar directament amb el sentiment dels seus compatriotes, que odiaven a l'antic dictador libí.

Quan es tracta d'inversors estrangers, ser realistes és una cosa, però jugar intel·ligentment les cartes de la política exterior és quelcom ben diferent. Tunísia no ho està fent, en relació al Nord d'Àfrica. El president, havent rebutjat segons sembla una invitació de França per dur-hi a terme la seva primera visita a l'estranger, va realitzar una tournée pel nord d'Àfrica al febrer. Però en comptes de començar per Algèria, seguint el que els interessos del seu país haguessin dictat, Moncef Marzouki va volar cap al Marroc, on ell mateix havia crescut i on està enterrat el seu pare. Allí va parlar de la necessitat urgent de rellançar les converses amb vista a revitalitzar l'aletargada Unió del Maghreb Àrab. Va viatjar després a Algèria, on va ser rebut educadament i d'on va tornar amb tres *burnous* (un vestit tradicional nord-africà que s'ha acostumat a portar, de la mateixa manera en què evita lluir corbata) en comptes d'emportar-se un xec de 100 milions de dòlars com el que va obtenir el seu antecessor, Beji Caid Essebsi, l'estiu passat.

Si no són abordats ràpidament, els desequilibris estructurals interns poden alimentar tensions

De tornada a Tunísia, l'escenari està ja preparat pel que pot resultar un enfrontament entre *En Nahda* i la *Union Générale des Travailleurs Tunisiens* (UGTT), que pot determinar el futur del país. Després de la Segona Guerra Mundial, la UGTT va jugar un paper clau en la lluita de Tunísia per la independència i el seu distanciament amb el govern va produir, l'any 1978, els pitjors disturbis que Tunísia havia conegut des de la independència el 1956. L'altra gran revolta abans de la de l'any passat va tenir lloc el 1984, i l'espurna que la va encendre va ser la decisió d'Habib Bourguiba de doblar el preu del pa, una decisió avortada arran del furios alçament del sud i l'est més pobres del país, que amenaçava amb estendre's a la capital. Mentre la UGTT té presència a través d'una mà d'obra que paga els seus impostos i que està compromesa amb una Tunísia més moderna i també més equitativa; *En Nahda* basa la seva força en tunisians potser més desarrelats i en aquells que controlen el sector informal, no paguen impostos i són sovint bastant pròspers.

Molts a Tunísia estan convençuts que els islamistes també gaudeixen del suport d'individus adinerats d'Aràbia Saudita, Catar i altres estats del Golf. Aquest era el cas del *Front Islamic du Salut l'Alger* a principis dels anys 90, si bé Aràbia Saudita no va tenir-ne el control complet fins a molt més tard. L'Emir de Qatar va visitar Tunísia al febrer i va oferir 500

milions de dòlars a una taxa del 3,5%. Però, per què fer ús d'aquests fons quan els diners de l'ajuda japonesa només suporten una càrrega del 0,85% d'interès? Encara més important és el fet que *En Nahda* desplega oficines per tot Tunísia i exhibeix un superb gratacel en al cor del districte financer Montplaisir, a la capital del país. Els líders d'*En Nahda* es neguen a publicar els comptes del partit, alimentant d'aquesta manera la màquina de fabricar rumors. Si hom analitza el resultat de quaranta anys d'inversions saudites i del Golf en el nord d'Àfrica veurà com es tracta d'un desencontre permanent (5). Aquestes inversions mai han estat prioritàries per cap de les dues regions i s'han concentrat en sectors intensius en capital com les telecomunicacions, la banca i la construcció lligada al turisme, inversions totes elles que requereixen suports polítics d'alt nivell. La major part d'aquestes inversions s'orienten més a l'obtenció de rendes que cap al desenvolupament de capacitats locals i a la promoció d'innovació.

Exemples d'aquest tipus de comportament abunden a Tunísia (si bé les companyies occidentals també poden estar buscant rendes). Projectes immobiliaris d'alt standing com *Berges du Lac* a Tunis capital, i nombrosos hotels al llarg de la costa, responen a negocis especulatiu en els quals inversors d'Orient Mitjà aconsegueixen crèdits locals i, amb ajuda d'actors bé connectats políticament, extreuen després capitals fora del país. Altres actors influeixen en el joc: la mà d'obra del nord d'Àfrica no pot competir amb la d'Àsia en termes de salaris (més alts a Tunísia) i tampoc en termes de qualificació amb l'est d'Europa (molt menor). Per dir-ho d'una altra manera, l'avantatge comparatiu de Tunísia s'ha erosionat al llarg dels vint últims anys. Tot això no exclou l'interès futur dels inversors saudites i del Golf, però sí suggereix prudència en termes del volum i de l'impacte que aquest tipus d'inversions pugui acabar tenint. No sembla que vagin a incrementar les capacitats a Tunísia, afegir valor a les seves exportacions i, en general, modernitzar l'economia.

La desastrosa gestió governamental de les pitjors nevades i inundacions en dècades en el nord-oest empobrit del país, durant la segona meitat de Febrer, no ha contribuït en absolut a millorar una imatge que difícilment suggereix competència i professionalitat. En Kalaa Kasbah, una petita ciutat prop del Kef, al costat de la frontera amb Algèria, davant la desesperació per la falta d'ajuda governamental, els manifestants van onejar banderes algerianes i van cridar que volien convertir-se en algerians. L'economia islàmica, que pregona el primer ministre, serà de ben poca utilitat als grangers endeutats que, als voltants de ciutats com Jendouba i Bou Salem, severament afectades per les inundacions, han perdut els seus ramats o les collites d'aquest any. I és que, tal com l'anterior govern va deixar clar en el seu *Livre Blanc du Développement Régional*, la fractura entre les regions costaneres i les de l'interior hipotequen el país: pobra infraestructura, escassos serveis bancaris, molt poca formació i mínima popularització de noves tècniques de cultiu han convertit als habitants de les regions Kasserine i

Jendouba en ciutadans de segona classe. La fractura s'estén als serveis mèdics: cap dels 21 hospitals a Tunísia està situat a l'interior: tots han estat construïts en la costa, 16 d'ells a Tunis capital.

La veritat és que Tunis capital està frenant el creixement del conjunt del país. No pot sorprendre descobrir les xifres d'inversió per habitant (9.508 Dinars Tunisians a la província de Zaghuan a l'oest de la capital, contra 2.601 a la província de Siliana) i de les xifres de desocupació (28,3% en Gafsa, capital d'aquesta regió minera molt pobra, contra l'11,1% en zones de la costa central, on l'atur entre la població de menys de 30 anys dobla aquestes xifres) reforcen aquesta trista història de discriminació regional. La imatge de platges sensuals perfumades de

La bona notícia és que, contràriament a allò que passava en el seu passat recent, ara els tunisians podran passar factura a aquells que no siguin capaços de complir les expectatives per les que van ser triats, i escollir llavors un nou govern, si aquesta és la seva voluntat sobirana

gessamí promogudes pels funcionaris del sector turístic durant dècades només explicaven la meitat del conte, el de la pròspera costa. A ningú se li va ocórrer esmentar la magnífica fortalesa bizantí-otomana-francesa del Kef, o les ruïnes romano-cartagineses de Dougga, a l'interior més remot del país, prop de la frontera amb Algèria.

Un camí difícil per endavant

Com a primer país àrab a fer caure un dictador odiat i corrupte, la corba d'aprenentatge de Tunísia està travessant una fase d'ascens agut: com consolidar de la millor manera una democràcia les arrels de la qual són encara tan superficials? Com millorar la taxa de creixement econòmic que pugui, per ella mateixa, crear els llocs de treball que necessita el país desesperadament, i reequilibrar el seu desenvolupament regional? Com reconciliar, de la millor manera possible, l'interior pobre amb les zones costaneres més riques? La manera en què es desenvolupen els esdeveniments a Tunísia és seguida amb moltíssim interès pels seus veïns del Magrib i de més enllà.

Tota experiència té els seus alts i baixos, però lliurar-se a aldarulls culturals, que corren el risc de convertir-se en guerres, no portarà major riquesa i desenvolupament. Les guerres culturals, si es mantenen vives, encoratjaran el malestar i el ressentiment. Per sort, l'estat major de l'exèrcit (el general Rachid Ammar) i de la *Suret  Nationale* (Ahmed Chebir), estan en mans de tunisians que posen la integritat del seu país per davant de les polítiques partidàries. El govern, encapçalat per Mohamed Jebali, va ser triat en les primeres eleccions lliures celebrades a Tunísia des de la seva independència. El seu mandat legal, el seu deure democràtic, és redactar una nova constitució i promoure el benestar dels 10,5 milions de tunisians en una temps en què bufen forts vents contraris, tant a nivell internacional com a nivell domèstic.

A Tunísia, la política pot deteriorar-se greument si el poble, pobre en la seva majoria, té la impressió de que els líders recentment triats perden el temps en polítiques identitàries abans que fer front als grans reptes econòmics i socials als quals s'enfronta el país o, en altres paraules, es van entretenant "mentre crema Roma". Tunísia no es mereix aquest destí. La bona notícia és que, contràriament a allò que passava en el seu passat recent, ara els tunisians podran passar factura a aquells que no siguin capaços de complir les expectatives per les que van ser triats, i escollir llavors un nou govern, si aquesta és la seva voluntat sobirana.